

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

5 Vtrum charitas possit esse sine eis, s. fide & spe.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

betur. & quoniam li-
tera prudentiam plu-
ries nominat: iohic
sensus eligendus ut.
¶ In eodem 4. ar. in re-
sponse ad pri-
mum, aduerte Noui-
tie, q̄ author distin-
guit uirtutes in eas se-
cundum proprias ra-
tiones, puta fidei, pru-
dentie, temperantiae
&c. & in eas, ut uirtu-
tis perfectae ratione
habent, ita quod con-
siderat fidem inquan-
tum fides, & rursum
fidem in quantum est
simpliciter uirtus, &
sic de aliis: & inten-
dit, quod in hoc est
differentia inter fide-
infusam, & prudentiam
infusam, quod licet
neutra in quantum
uirtus possit esse
sine charitate, fides ta-
men in quantum fi-
des, esse potest sine il-
la, quia potest habere
sine illa opus suum.
Saluatur enim sine il-
la intellectus motus
a uoluntate ad creden-
dum Deo secundum
regulam diuinae reue-
lationis, licet non per-
fekte. Prudentia au-
tem infusa nec in qua-
tum prudentia potest
esse sine charitate,
quia in quantum pru-
dentia dependet magis
ab ultimo, quam a
similibus proximis:
sicut scientia a pri-
mis principiis, & pro-
pterea sicut non potest
esse sine moralibus
infusis, a fortiori
non potest esse sine
charitate. Ex predictis
autem patet, quod
aliter se habet chari-
tas ad fidem & spem,
& aliter ad morales
acquisitas. Ille enim
non constituitur in
esse uirtutis secundum
essentiam, nec secun-
dum statum per chari-
tatem, aut aliquid
eius: sed dum impera-
tur ab ea, ad superio-
rem ordinem referuntur
illa: autem ex chari-
tatis praesentia for-
tuitur perfectione
status. Propter quod
Secutus in trigesima
exta dist. 3. tenens fide-
& spem esse perfectas
uirtutes, sicut mora-
les sine charitate, mi-
nus perspicaciter ui-
dit.

Cap. 2. to. 5.

Ca. 6. in prin-
cip. tom. 5.

In corp. ar.

aliqua litera esse: perfecte autem uir-
tutis rationem sine charitate non
habent. Cum enim fidei opus sit
credere Deo, credere autem sit ali-
cui propria uoluntate assentire; si
non debito modo uelit, non erit
fidei opus perfectum. quod autem
debito modo uelit, hoc est per
charitatem, quae perficit uolunta-
tem. Omnis enim rectus motus uo-
luntatis ex recto amore procedit,
ut Aug. dicit in 14. de ciuit. Dei. *
Sic igitur fides est quidem sine
charitate, sed non perfecta uirtus:
sicut temperantia, uel fortitudo
sine prudentia. Et similiter dicen-
dum est de spe; nam actus spei est
expectare futuram beatitudinem
a Deo. qui quidem actus perfectus
est, si fiat ex meritis quae quis ha-
bet, quod non potest esse sine cha-
ritate. Si autem hoc expectet ex
meritis quae nondum habet, sed
proponit in futurum acquirere,
erit actus imperfectus, & hoc po-
test esse sine charitate. & ideo fides
& spes possunt esse sine charitate:
sed sine charitate proprie loquen-
do, uirtutes non sunt. Nam ad ra-
tionem uirtutis pertinet, ut non
solum secundum ipsam aliquod
bonum operemur, sed etiam bene,
ut dicitur in 2. Ethic. *

AD PRIMVM ergo dicendum,
quod uirtutes morales dependet
a prudentia: prudentia autem in-
fusa nec rationem prudentiae ha-
bere potest absque charitate, ut po-
te deficiente debita habitudine ad
primum principium, quod est ul-
timus finis. Fides autem, & spes se-
cundum proprias rationes nec a pru-
dentia, nec a charitate dependet:
& ideo sine charitate esse possunt,
licet non sint uirtutes sine chari-
tate, ut dictum est. *

AD SECUNDVM dicendum, q̄
ro illa procedit de fide, quae h̄t
perfectam rationem uirtutis.

AD TERTIVM dicendum, quod
Aug. loquitur ibi de spe, secundum
quod aliquis expectat futuram
beatitudinem per merita quae
iam habet, quod non est sine cha-
ritate.

ARTICVLVS V.

Utrum charitas possit esse sine
fide & spe.

¶ Super quae. 6. g. arti-
culum quintum.

IN articulo quin-
to eiusdem quae-
st. nihil scribendum oc-
currit.

¶ 2. Præ. Charitas est radix omnium uirtutum, sicut
dicitur illud Ephes. 3. In charitate radicati & fundati:
sed radix aliquando est sine ramis, ergo charitas potest
esse aliquando sine fide, & spe, & aliis uirtutibus.

¶ 3. Præ. In Christo fuit perfecta charitas, & ipse te-
men non habuit fidem & spem, quia fuit perfectus
comprehensor, ut infra dicitur. * ergo charitas po-
test esse sine fide & spe.

¶ SED CONTRA est, quod Apostolus dicit Hebr. 11. Sine
fide impossibile est placere Deo, quod maxime perti-
net ad charitatem, ut patet secundum illud Prover-
bium. Ego diligentes me, diligo. Spes etiam est, quae intro-
ducit ad charitatem, ut supra dictum est. * ergo cha-
ritas non potest haberi sine fide & spe.

¶ RESPON. Dicendum, quod charitas non solum signifi-
cat amorem Dei, sed etiam amicitiam quandam ad
ipsam, quae quidem super amorem addit mutua
damnationem cum quadam communicatione mu-
tua, ut dicitur in 8. Eth. * Et quod hoc ad charitatem
pertinet, patet per id quod dicitur 1. Io. 4. Qui manet
in charitate, in Deo manet, & Deus in eo. Et ad Cor-
inthios dicitur. Fidelis Deus, per quem tuocari, & in loca-
tatem filii eius. Haec autem societas hominis ad Deum
quae est quaedam familiaris conuersatio eum ipso, in
choarum quidem hic in praesenti per gratiam, perficitur
autem in futuro per gloriam, quorum utrumque
fide & spe tenetur. Unde sicut aliquis non potest
aliquo amicitiam habere, si discederet, uel desper-
ret se posse habere aliquam societatem, uel familiaris
conuersationem cum ipso: ita aliquis non potest ha-
bere amicitiam ad Deum, quae est charitas, nisi fide
habeat, per quam credat huiusmodi societatem, & con-
uersationem hominis cum Deo, & speret se ad hanc
societatem pertinere, & sic charitas sine fide & spe
nullo modo esse potest.

¶ AD PRIMVM ergo dicendum, quod charitas non est
qualiscunque amor Dei, sed amor Dei, quo diliguntur
ut beatitudinis obiectum, ad quod ordinatur per
fidem & spem.

¶ AD SECUNDVM Dicendum, quod charitas est radix
fidei & spei, in quantum dat eis perfectionem uirtu-
tis: sed fides & spes secundum rationem propriam
supponuntur ad charitatem, ut supra dictum est. *
sic charitas sine eis esse non potest.

¶ AD TERTIVM Dicendum, quod Christo desuit fides
& spes, pro id quod est aliquid imperfectionis in eis,
sed loco fidei habuit apertam uisionem, & loco spei
plenam comprehensionem, & sic fuit perfecta cha-
ritas in eo.

QVAESTIO LXVI.

De equalitate uirtutum, in sex articu-
los diuisa.

¶ INDE considerandum
est de equalitate uirtutum.
ET CIRCA hoc quartum
tur lex.

¶ Primo, Utrum uirtus possit esse
maior, uel minor.

¶ Secundo, Utrum omnes uirtu-
tes simul in eodem existentes sint
aequales.

¶ Tertio, De comparatione uir-
tutum moralium ad intellectuales.

¶ Quarto, De comparatione uir-
tutum moralium ad inuicem.

¶ Quinto, De comparatione uirtu-
um.

¶ Super quae. 6. g. arti-
culos primos.

IN titulo primi
articuli questionis
sexagesimae sextae
tenetur, quod cum
qui habitus dicuntur
uirtutes secundum
quid, uel de uirtutibus
intellectualibus
9. 5. 2. & theologice
informis. in 9. prae-
dictum est, & alibi
similiter, ut chari-
tas, & uirtutes carita-
nales ac morales
nec infusae, & ac-
quisitae, & totas articu-
li sermo circa has
fuit. conueniens est
ut praesens titulus
uirtu-